

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.03.2017, sp. zn. 21 Cdo 1981/2016, ECLI:CZ:NS:2017:21.CDO.1981.2016.1

Číslo: 52/2018

Právní věta: Povaha řízení o určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru jednostranným jednáním nevylučuje, aby předseda senátu učinil výzvu ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.03.2017

Spisová značka: 21 Cdo 1981/2016

Číslo rozhodnutí: 52

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Rozsudek pro uznání

Předpisy: § 114b odst. 1 a 5 o. s. ř.
§ 153a odst. 3 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. 23 Co 414/2015.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Dopisem ze dne 12. 3. 2015 žalovaná sdělila žalobci, že s ním okamžitě ruší pracovní poměr podle ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce z důvodu porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvláště hrubým způsobem. Důvod k tomuto opatření spatřovala v tom, že „žalobce minimálně od září 2014 do dnešního dne objednávky klientů žalované na dodávku dřeva záměrně přesměroval na jinou společnost, a to společnost Dřevo P. s. r. o., přestože měl výslovný pokyn od jednatelů žalované neobchodovat s touto společností bez předchozího souhlasu“, a že „tímto svým jednáním žalobce způsobil žalované škodu ve formě ušlého zisku z nerealizovaných objednávek, ztrátu klientů i poškození dobrého jména žalované“.

2. Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že okamžité zrušení pracovního poměru dané žalovanou žalobci dne 12. 3. 2015 je neplatné. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že pracoval u žalované na základě pracovní smlouvy ze dne 13. 1. 2003 jako zástupce vedoucího řeziva (později jako vedoucí řeziva) a že důvod uvedený v okamžitém zrušení pracovního poměru není oprávněný, neboť žádné pracovní povinnosti neporušil.

3. Obvodní soud pro Prahu 10 – poté, co žalovanou usnesením ze dne 18. 5. 2015, č. j. 16 C 70/2015-9, ve smyslu ustanovení § 114b odst. 1 občanského soudního řádu vyzval, aby se ve lhůtě 30 dnů ve věci písemně vyjádřila – rozsudkem ze dne 21. 7. 2015, č. j. 16 C 70/2015-17, opraveným usnesením ze dne 7. 9. 2015, č. j. 16 C 70/2015-30, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 10 400 Kč k rukám advokátky JUDr. Z. H. Poté, co dovodil, že usnesení ze dne 18. 5. 2015, č. j. 16 C 70/2015-9, spolu s žalobou bylo žalované doručeno do datové schránky dne 19. 5. 2015 a že žalovaná se ve stanovené lhůtě nevyjádřila, dospěl k závěru, že „žalovaná nárok, který byl proti ní žalobcem uplatněn, uznává“ (§ 114b odst. 5 občanského soudního řádu) a že byly splněny podmínky pro rozhodnutí věci rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 občanského soudního řádu.

4. K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 1. 2016, č. j. 23 Co 414/2015-55, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení 5 600 Kč k rukám advokátky JUDr. Z. H. Dovodil, že řízení o určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru náleží svou podstatou mezi skutkově obtížné spory, u kterých lze předpokládat rozdílná tvrzení účastníků a četnost důkazních návrhů, přičemž důkazní břemeno leží na straně žalovaného zaměstnavatele, který je povinen v řízení tvrdit a prokázat, že zaměstnanec porušil pracovní povinnosti zvláště hrubým způsobem, je proto žádoucí, aby se ve věci vyjádřil a tvrdil všechny pro rozhodnutí významné skutečnosti a označil důkazy k prokázání svých tvrzení, neboť povinností soudu je připravit jednání ve věci tak, aby bylo možné rozhodnout při jediném jednání. Povaha věci tedy vyžaduje, aby se žalovaná ve věci písemně vyjádřila. Soud prvního stupně tedy nepochybil, pokud ve věci vydal tzv. kvalifikovanou výzvu. Protože žalovaná na ni nereagovala (ve stanovené 30 denní lhůtě se ve věci samé nevyjádřila), ani soudu nesdělila, jaký vážný důvod jí v tom brání, postupoval soud prvního stupně správně podle § 153a občanského soudního řádu a na základě fikce uznání žalovaného nároku ve věci rozhodl rozsudkem pro uznání.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Rozhodnutí odvolacího soudu považuje za nesprávné, neboť s ohledem na povahu věci (předmět řízení) neměla být soudem prvního stupně vydána tzv. kvalifikovaná výzva, a pokud vydána byla, měla tato povahu toliko prosté výzvy přípravy jednání. Jestliže se žalovaná k výzvě nevyjádřila, nenastala fikce uznání žalobou uplatněného nároku a nebyly tak splněny podmínky pro rozhodnutí rozsudkem pro uznání. Povaha pracovněprávního sporu předpokládá minimálně výslech stran pracovněprávního vztahu k řádnému objasnění předpokladů takto razantního zásahu do jinak chráněného pracovněprávního vztahu. V samotné žalobě byl vymezen důvod okamžitého zrušení pracovního poměru a tedy i předpokládaný rozsah dokazování. Navrhla, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

6. Žalobce navrhl, aby dovolání žalované bylo zamítnuto, neboť rozhodnutí soudů obou stupňů je správné. V daném případě byla vydána kvalifikovaná výzva a nastoleny důsledky spojené s nevyjádřením se k této výzvě v souladu se zákonem.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení bylo zahájeno po 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění,

že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky výkladu ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 153a odst. 3 o. s. ř., která dosud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalované není opodstatněné.

IV. Důvodnost dovolání

8. Podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, jakož i tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř. nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuznává, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; to neplatí ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.).

9. Podle ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3 o. s. ř.) musí být poučen.

10. Má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5 o. s. ř.), rozhodne soud rozsudkem pro uznání (srov. § 153a odst. 3 o. s. ř.).

11. Soudní praxe je ustálena v závěru, že uznání nároku ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. nastává, jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. včas nevyjádří ve věci a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, bez ohledu na to, zda za řízení uplatnil (mohl uplatnit) námitky jen procesní povahy; žalovaný se ve smyslu § 114b odst. 5 o. s. ř. kvalifikovaně vyjádří (a zabráni tak fikci uznání nároku a vydání rozsudku pro uznání), jestliže z jeho včasného písemného vyjádření vyplývá, že nárok, který byl proti němu uplatněn žalobou, zcela neuznává, a jestliže alespoň v základních obrysech vylíčí rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu proti žalobě; pouhý nesouhlas s žalobou nelze považovat za kvalifikované vyjádření způsobilé zabránit následkům předvídaným v ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. [21 Cdo 3597/2007](#)). Jestliže tedy marně uplyne lhůta pro vyjádření žalovaného stanovená v usnesení podle ustanovení § 114b o. s. ř., nastává fikce, že žalovaný nárok, který byl proti němu uplatněn, zcela uznává. Na základě této fikce uznání nároku soud rozhodne (musí rozhodnout) v neprospěch žalovaného rozsudkem pro uznání (§ 153a odst. 3 o. s. ř.), neboť její účinky, jestliže opravdu nastala, nelze za řízení vyvrátit a nezanikají ani uplynutím času. Žádné zákonné ustanovení totiž nepřipouští důkaz opaku, tedy prokázání toho, že k uznání nároku žalovaným ve skutečnosti nedošlo (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. [21 Cdo 1951/2004](#), uveřejněný pod č. 21/2006 Sb. rozh. obč.).

12. Usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. je právním prostředkem přípravy jednání, kterou soud provádí se záměrem (srov. § 114a odst. 1 o. s. ř.), aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání. Předpokladem pro usnesení, kterým soud žalovanému ukládá, aby se ve věci písemně vyjádřil, je – jak vyplývá z ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. – především to, aby to vyžadovala povaha věci nebo okolnosti případu.

13. V ustálené judikatuře soudů je přijímán závěr, že povaha věci vyžaduje vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. zejména tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné, a kdy bez znalosti stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout, že okolnosti případu odůvodňují vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. zejména v takovém sporu, kdy dosavadní poznatky ukazují, že – ačkoliv by podle své povahy nemuselo jít o věc z hlediska zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížnou – tu jsou takové mimořádné skutečnosti, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto, a že ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání, je vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. vyloučeno (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. [21 Cdo 1109/2004](#), které bylo uveřejněno pod č. 173/2004 v časopise Soudní judikatura, nebo ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. [23 Cdo 760/2015](#), uveřejněné pod č. 76/2016 Sb. rozh. obč.).

14. Povaha věci ani okolnosti případu neodůvodňují, aby žalovaný byl vyzván k vyjádření podle ustanovení § 114b o. s. ř., je-li žaloba zjevně bezdůvodná; o takové žalobě proto nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř. (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. [29 Odo 296/2003](#), který byl uveřejněn pod č. 41/2004 Sb. rozh. obč.).

15. Jak správně uvedl odvolací soud, řízení o určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru náleží svou podstatou mezi skutkově obtížné spory, u kterých lze předpokládat rozdílná tvrzení účastníků a četnost důkazních návrhů, přičemž důkazní břemeno leží na straně žalovaného zaměstnavatele, který je povinen v řízení tvrdit a prokázat, že zaměstnanec porušil pracovní povinnosti zvláště hrubým způsobem. Tento závěr však platí i ve vztahu k jiným žalobám na určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru jednostranným jednáním. Důkazní břemeno k prokázání skutečností, jež odůvodňují takové rozvázání pracovního poměru, tíží totiž vždy toho, kdo rozvazovací úkon učinil (žalovaného), nikoli toho, kdo se takové neplatnosti domáhá (žalobce). Žalovaný je tak povinen v řízení tvrdit a prokázat, že byla naplněna skutková podstata, jež ukončení pracovního poměru jednostranným jednáním umožňuje. Za situace, že důvodem tvrzení o neplatnosti jednostranně rozvázání pracovního poměru je zpochybnění naplnění takové skutkové podstaty, je žádoucí, aby se ten, kdo takové jednání učinil (žalovaný), ve věci vyjádřil a tvrdil všechny pro rozhodnutí ve věci významné skutečnosti a označil důkazy k prokázání svých tvrzení, neboť povinností soudu je připravit jednání ve věci tak, aby bylo možné rozhodnout při jediném jednání.

16. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že skutečnost, že jde o řízení na určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru jednostranným jednáním, nebrání (svou povahou) tomu, aby předseda senátu učinil výzvu ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř.

17. V posuzovaném případě se žalobce domáhal, aby bylo určeno, že „okamžité zrušení pracovního poměru, které dala žalovaná žalobci z důvodu porušení pracovních povinností zvláště hrubým způsobem, je neplatné, když namítal, že pracoval vždy řádně“. Již z obsahu žaloby je zřejmé, že se názory účastníků na řadu skutečností, které jsou pro právní posouzení věci rozhodující, značně odlišují (žalovaná tvrdí, že žalobce „objednávky klientů na dodávku dřeva záměrně přesměroval na jinou společnost“, naproti tomu žalobce tvrdí, že uvedený důvod „není oprávněný“, že „vždy jednal s nejlepším vědomím a svědomím“, a že „nebyl nikdy upozorněn na jakékoliv nedostatky ve své práci“), a že tedy bez znalosti stanoviska žalované nebude možné připravit jednání tak, aby bylo možné věc rozhodnout při jediném jednání. Uvedený předmět sporu nelze označit ani za zcela jednoduchou věc, která nevyžaduje podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání. Odvolací soud – jak vyplývá z odůvodnění jeho rozhodnutí – proto správně dovodil, že v tomto sporu povaha dané věci umožňuje soudu zvolit postup předvídaný v ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř., tedy prostřednictvím usnesení ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř. vyzvat žalovanou stranu, aby se ve věci – vzhledem k

přepokládanému množství odlišných tvrzení – písemně vyjádřila.

18. Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný a protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalované podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.